

*República Valenciana, partit-moviment per l'alliberament nacional i social al País Valencià, està obert a totes les propostes del pensament polític que ens puguen ser útils i, al mateix temps, a la seua crítica i confrontació intel·lectual. És per aquesta raó que, a petició d'un afiliat del PCPE-PV i seguidor del moviment 15-M, oferim la traducció al valencià del treball **Sobre el Leninisme de Mario Castro.***

Vladimir Illich Ulianov (Lenin)
(Simbirsk, 1870- Gorki, 1924)

Sobre el Leninisme

Per Mario Castro

L'obra de Lenin (1870-1924), és sense cap gènere de dubtes, una de les més rellevants i influents en la vida política i del desenvolupament social del segle XX. Quan parlem de Lenin i la seua obra estem parlant de la primera revolució obrera triomfant de la història, del primer intent per construir una societat postcapitalista, més justa i humana. Com va ser possible això? Tots tenim al cap multitud d'exemples fracassats anteriors i posteriors, i la major part dels quals posteriorment triomfarien tenen la petjada teòrica i pràctica del revolucionari rus.

Quins seran les aportacions teòriques de Lenin? Què afegirà de nou a la pràctica i a la teoria del marxisme que va permetre l'èxit per primera vegada en la història d'una revolució obrera i popular? Per a respondre a aquestes preguntes hem de partir del fet fonamental que l'obra de Lenin és fruit d'un context i unes determinades circumstàncies de lluita i de polèmica. Lluita i polèmica no especialment contra els defensors del capitalisme i del sistema imperialista de finalitats del segle XIX i inicis del XX, sinó contra adversaris interns dins del propi camp del marxisme i de l'esquerra. En un primer moment contra el desviacionisme de dretes o oportunisme, pràctica teòrica i política pròpia dels partits de la II Internacional; i en un segon moment, ja més endinsats en la segona dècada del segle, amb l'esquerranisme, pràctica i teoria política pròpia del aventurisme revolucionari. Vegem les característiques de cadascun d'ells.

1. L'oportunisme de dretes o revisionisme

Per oportunisme o revisionisme es pot entendre una pràctica política que té certa tendència a proliferar en les organitzacions de l'esquerra política i social en moments de calma del capitalisme. Moments en els quals aquest es troba sòlid, i pot permetre un mínim desenvolupament i benefici de les seues classes obreres i populars. No oblidem que els últims anys del segle XIX, en plena expansió colonial, serien una d'aquestes etapes. Entre les seues principals característiques tindriem:

- Pràctica de col·laboració de classes. Veuríem com un sector del proletariat, principalment els caps sindicals i polítics, (la denominada com a "aristocràcia obrera"), serien els protagonistes d'això. En les seues tasques de direcció i organització "pacten" amb els representants burgesos, desviant al moviment obrer cap a posicions reformistes.
- Reconeixement sense reserves de la legalitat burgesa, sense analitzar els interessos de classe i dels diferents grups de pressió que han jugat en la seua configuració, així com el paper en la mateixa de la correlació de forces entre les diferents classes socials.
- Aposta única i exclusiva per les reformes, renunciant a la consecució de la societat socialista. Això, en aquests anys dels quals parlem, no s'afirma de manera

oberta, però sí en la pràctica diària, quan es manté que el socialisme arribaria com a fruit de la pràctica reformista, fixant-se la seua construcció a les calendes gregues.

- Parlamentarisme burgés a ultrança, renunciant a la creació de teixit social, jugant-se tot única i exclusivament a la via electoral.
- Menyspreu a la teoria revolucionària i seguidisme de la pràctica espontània de les masses. D'aquesta forma es deixa al moviment obrer a la mercè de la ideologia i els pensadors burgesos, que gràcies al seu poder econòmic aconseguen impregnar al conjunt social de la seua ideologia legitimadora, al no elaborar-se una visió alternativa que la contradiga.
- Concepció de l'Estat i de les estructures estatals com a neutrals en el conflicte capital-treball. És més, es contempla com a l'Estat com una entitat que procura el benestar de tota la població, i no com unes estructures d'ordenament social al servei de les classes dominants. Aquest buidament del contingut de classe de l'Estat per part del reformisme, s'accentua encara més en règims democràtic-burgesos. D'aquesta forma, s'anul·la tota crítica que es puga fer des del moviment obrer a la seua actuació.
- Sacrifici dels objectius estratègics del moviment obrer i socialista pels tàctics, desvirtuant-lo en conseqüència. En la pràctica són pactes que acaben beneficiant de l'una o l'altra manera a la "aristocràcia obrera".

Vàries són les causes d'aquest fenomen, que d'alguna manera també està molt present en la vida política de l'esquerra actual als països del centre capitalista i imperialista:

- **Arrels econòmiques.** Beneficis de les classes obreres centrals fruit de l'explotació imperialista, tornant-se per tant més susceptibles al reformisme abans que a eixides revolucionàries.
- **Arrels socials.** Entrada en el si del proletariat de capes xicotet burgeses, impregnant-lo de la seua mentalitat, la seua entrada s'explica per la ruïna d'aquests sectors davant la seua incapacitat per a poder competir amb les grans indústries i multinacionals. A això també s'uneix els interessos i les maniobres de la gran burgesia i l'oligarquia per degenerar al socialisme (pressions polítiques i ideològiques).
- **Arrels gnoseològiques.** El marxisme-leninisme és una ideologia altament complicada perquè puga ser produït directament pel moviment obrer i sindical. Per a això és necessari la col·laboració de determinades capes intel·lectuals. Per tant, no és fàcil fer-ho arribar així com així als treballadors.

2. Esquerranisme o aventurisme d'esquerres.

Aquest corrent al seu torn és una reacció a l'anterior, com un negatiu fotogràfic respecte a la seua fotografia. Si l'anterior predomina en moments d'estabilitat del capitalisme, aquest per contra va a preponderar en moments d'agitació

revolucionària. Si l'anterior reflectia la influència de la burgesia oligàrquica en el si del moviment obrer, en contrast, aquest reflecteix l'influx de la xicoteta burgesia en el si de les capes proletàries. El xicotet industrial o botiguer vol accelerar el procés d'adveniment del socialisme, abans que s'arruïne la seua empresa o negoci, tendeix a una fraseologia ultrarrevolucionària, però és incapaç de sotmetre's a una disciplina d'organització, tendint a l'individualisme i a l'acció espontània i desorganitzada. Els seus principals característiques serien:

1. Desconfiança cap a qualsevol mena d'organització. És una reacció a l'aparició d'una "aristocràcia obrera" en el si dels partits i sindicats obrers. És un fruit lògic. Però té una sèrie d'inconvenients, perquè només des de l'organització obrera es pot lluitar de forma organitzada pels drets laborals i socials, establint una tàctica i una estratègia duradora i continuada, en cas contrari l'acció de protesta és esporàdica i sense continuïtat. A més, només des de l'organització es poden construir les estructures que puguen substituir a l'estat burgès.
2. En clara lògica amb l'anterior, es tendeix cap a l'acció espontània i desorganitzada, en molts casos amb poca eficàcia. Deixant en moltes ocasions a les classes populars sense referències ideològiques, i a l'atzar de la ideologia burgesa.
3. Desconfiança cap als dirigents i aposta pel mètode assembleari. Això resulta de les constants traïcions de la "aristocràcia obrera" i de les cúpules dels partits i dels sindicats a les bases, i a la dificultat a controlar-les. És una conclusió lògica, però un abús del mètode assembleari i un excés de desconfiança en els dirigents poden resultar molt poc operatius en la lluita social.
4. Partir d'esquemes teòrics que no encaixen bé amb la realitat, no rectificant-los, pensant que és la realitat la que ha d'adaptar-se a aqueixos criteris, i no a l'inrevés.
5. Rebuig a qualsevol mena de pacte amb representants del reformisme i/o de la burgesia. Es confon el pacte tàctic amb l'estratègic. Aquest aspecte també pot portar una sèrie de rèmores i obstacles al desenvolupament de la lluita ja no sols pel socialisme, sinó ni tan sols per millores socials mínimes. Per aqueixa regla, si un govern burgès de dretes està disposat a concedir millores socials per la raó que fos, calia rebutjar-les, per exemple. O un representant sindical no podria asseure's amb els representants de l'empresa per aconseguir millores en el conveni col·lectiu.
6. Sentenciar apriorísticament de manera negativa un procés revolucionari o una lluita social concorde a una previsió "ortodoxa". Tots recordarem la visió negativa que al principi va alçar entre moltes veus d'esquerra el procés bolivarià per exemple, perquè era un moviment encapçalat per un militar com era Hugo Chávez, i en una primera etapa no es plantejava com una ruptura amb el capitalisme, sinó com una reacció nacionalista i democràtica liberal enfront de l'imperialisme. No es va esperar a la seua evolució, o al que suposava aquest moviment per tebi que poguera semblar en el context veneçolà dels anys 90.
7. Acceptació acrítica de qualsevol corrent ideològic que aparentment sembla antisistema o revolucionària, sense realitzar cap mena d'anàlisi de classe d'aquest,

i distingir de la part més vàlida de possibles intoxicacions burgeses. O postulats equivocats que poden portar a la derrota al moviment obrer i popular; un exemple pot ser la creença que el nacionalisme ha de ser una cosa forçosament burgesa, o el rebuig a donar suport als moviments de protesta d'elements semiproletaris, o de petits o mitjans empresaris contra els abusos que pateixen per part dels monopolis per ser propietaris de mitjans de producció.

8. En alguns casos, rebuig a utilitzar les institucions polítiques burgeses quan hi ha possibilitats per a això. Rebutjant un magnífic altaveu per a conscienciar a la població i contribuir a la seua organització.

3. El mètode de pensament de Lenin: la dialèctica materialista

Amb aquests dos adversaris ideològics desenvoluparà Lenin la seua labor teòrica. En gran manera i en la major part de la seua vida principalment contra el primer. Després de 1917, de forma ja més clara, amb el segon. No obstant això, tant en un cas com en un altre, hem de tindre present que en la resposta que dóna a tots dos, tenim un mateix esquema de pensament i d'anàlisi. El materialisme dialèctic.

Aquesta manera d'entendre la realitat no era original seua. És la pròpia de **Marx** i de **Engels**, sent aquest últim, qui presentaria una primera exposició del mateix en el seu llibre *l'Anti-Dühring*. Aquesta manera d'entendre la realitat seria dels primers punts que van ser atacats pel pensament oportunista, un clar exemple d'això seria **Bernstein**, o **Bogdánov**.

Lenin, restablirà aquesta anàlisi de la realitat en obres com a *Materialisme i empirocriticisme* o en els seus *Quaderns de Filosòfics*. En què consisteix el pensament dialèctic materialista? Pot resumir-se de forma molt succinta en els següents aspectes:

1r. Tota la realitat existent està en constant moviment. Res roman, tot canvia. Així, on fa milions d'anys hi havia oceans i mars, ens podem trobar immenses serralades. De la mateixa manera, on durant mil·lennis va existir bells verges i extenses selves, en l'actualitat existeixen immensos deserts d'arena. De la mateixa forma, en països en els quals han existit monarquies absolutes, a partir d'un determinat moment s'han instaurat règims liberals i parlamentaris. Com va dir **Heràclit**, l'única cosa permanent és el canvi.

2n. La realitat és canviant perquè en el seu si actuen forces i processos divergents. La lluita de totes dues forces acaba canviant la situació. La situació de partida es denomina *Tesi*, a la seua contrària *Antítesi*. I a la nova realitat la denomina *Síntesi*. En aqueixa nova realitat on l'antítesi resulta vencedora, no obstant això, no s'anul·la totalment la tesi, ja que s'adapten elements d'ella que encara poden ser positius. Amb exemples això es pot veure millor. Situem-nos en el segle XVIII, en aqueixa època dominaven la noblesa i els sectors privilegiats de l'Antic Règim (tesi). Ara bé, aqueixa situació genera una enorme contradicció amb la burgesia en ascens, ja que es veu apartada del poder polític i social (antítesis). La contradicció és

irreconciliable, i se soluciona amb els processos revolucionaris liberals que suprimeixen a les Monarquies Absolutes i a la Societat Estamental, instaurant a les Monarquies liberals i a la societat burgesa (síntesis). Ara bé, amb aqueix canvi social no es fa taula rasa de manera absoluta amb el passat. Veiem com en molts casos es manté la forma monàrquica de govern i com es respecta la propietat de la noblesa, només que en comptes de ser la pròpia del feudalisme es converteix en propietat burgesa tal qual. A aquest procés se'l coneix com a síntesi dialèctica, i en el pensament hegelian i marxista és extremadament important tindre'l en compte, perquè com explica molt bé Engels en *Dialèctica de la Naturalesa*, si l'antítesi està mal feta es torna al mateix punt que amb la Tesi, tant ell com Marx van demostrar una encertada actuació d'això en dotar a la dialèctica hegeliana una base materialista, oblidant el pensament idealista d'**Hegel**.

3r. La realitat social no es divideix en compartiments estancs, tot els aspectes socials interactuen les unes sobre els altres (política, economia, mentalitats, etc.). Això també és aplicable a la realitat natural, i a la relació que aquesta manté amb la social i viceversa.

4t Els canvis es produeixen en un primer moment d'una forma lenta i inapreciable. No obstant això quan aqueixos canvis s'han acumulat en un número apropiat, la transformació de la realitat es produeix de manera brusca i accelerada. D'aquesta forma, si anem calfant un cassó d'aigua, veiem com de 0 a 99é començarà a bullir, no obstant això, el pas de líquid a vapor es donarà en un termini breu, el que mitjana entre entre 99 i 100 °C. De la mateixa manera, la Revolució Francesa abasta un període de deu anys, no obstant això no es pot entendre sense la crítica al llarg de les dècades precedents que la filosofia il·lustrada va fer de l'Antic Règim, i aquesta crítica al seu torn no es pot deslligar de l'ascens que portava realitzant la burgesia francesa durant tot el segle i mig precedent. A aquesta característica de la lògica d'Hegel és la que denomina com a llei del canvi quantitatiu i salt qualitatiu.

5é És el món social el que genera a les idees polítiques, filosòfiques, econòmiques, religioses, etc., i no a l'inrevés. Per tant, darrere de tot corrent ideològic hem de buscar el context social, i quina classe social es troba darrere. Des d'aquest punt de vista, és veritat que l'Estat i les estructures estatals són neutrals?

4. Concepción de l'Estat i crítica a la democràcia burgesa.

A la pregunta anterior, l'oportunisme revisionista contestava clarament que sí. Els teòrics de la II Internacional defensaven que l'Estat era, (i és), una institució que no pren partit en la contradicció entre burgesia/proletariat (poble treballador). Amb això, estaven indicant que el concepte marxista de lluita de classes també quedava desfasat, acceptant la col·laboració i la cooperació entre les diferents classes socials.

D'aquesta forma, el moviment obrer, havia de ser fidel al seu govern i als seus representants polítics, i no oposar-se a aquests, perquè eren garants del bon ordre

social que de l'una o l'altra manera acabaria beneficiant més tard o més d'hora a les capes treballadores.

Aquest axioma del reformisme, quan evidentment més cert es presentava, era en sistemes democràtics-parlamentaris, perquè es mantenia que aquests eren representatius clarament dels interessos del conjunt social.

Amb aquest corpus teòric no sols es va justificar la política reformista, si no l'adhesió dels partits socialistes a la Gran Guerra. Aquesta actitud de col·laboració amb la burgesia va tindre ací el seu corol·lari lògic.

Lenin, partint dels textos de Marx, i de la realitat política i social de finals del XIX, mantindrà tot el contrari. Assenyalarà com l'Estat en absolut és neutral en la lluita social que més o menys soterrada, més o menys oberta, manté la burgesia i el proletariat. És clarament un instrument de dominació de classe, sempre a favor a de la burgesia en detriment del poble treballador. I el que un determinat règim polític fos parlamentari i amb sufragi universal no necessàriament canviava la situació. S'havia de tindre en compte les lleis de restricció al vot femení, o com només determinades candidatures podien optar a la consecució del poder. Candidatures secundades per grans fortunes que evidentment quan aquests candidats tocaren centres de decisió esperaven que no s'oposaren als seus desitjos i interessos. Igualment, l'accés als mitjans de comunicació amb els quals impregnar a la societat de determinats valors i de determinats missatges polítics era molt desigual, impeding a partits i opcions contràries als interessos oligàrquics tindre possibilitats d'èxit.

Per a Lenin, l'ocultació d'aquesta realitat era el major desprestigi que se li podria fer al reformisme, màximament en un moment de greus contradiccions interimperialistes que estaven a punt de generar una carnisseria de proporcions gegantesques, en les quals les grans derrotades eren les capes treballadores, i les úniques que podien guanyar alguna cosa serien les diferents burgesies imperialistes.

5. Teoria de l'imperialisme i la revolució en la perifèria del capitalisme.

La visió clàssica de Marx i Engels era que la revolució proletària triomfant forçosament hauria de ser en un país d'Europa occidental, que era on el desenvolupament del capitalisme es trobava més avançat. Aquest argument seria usat contra ell pel reformisme menxevic rus, especialment durant 1917, per a evitar la posada en pràctica de mesures revolucionàries i l'arribada al poder dels bolxevics. Lenin exposarà molt encertadament que aqueixa teoria només era vàlida en èpoques anteriors a la fase imperialista del capitalisme.

Quan arriba aquesta fase, les contradiccions socials que genera aquesta manera de producció, s'atenuen en el centre del sistema, perquè les capes populars i proletàries es beneficien de l'espoli imperialista, suavitzant els impulsos revolucionaris. Però per contra, aquests eren exacerbats als països dependents i colonials del capitalisme, perquè les seues condicions socials empitjoraven, amb tot el que això

suposava. Per tant, el lògic era que Rússia, país amb un fort endarreriment i controlat pel capital estranger, coneguera un procés revolucionari abans que Alemanya o Gran Bretanya. Amb això invalidava les objeccions dels seus oponents.

Per a Lenin, les característiques de l'imperialisme eren les següents:

- 1) Concentració de la producció i del capital en molt poques mans, apareixent els monopolis (Societats Anònimes, Hòldings, etc.)
- 2) Fusió del capital bancari amb l'industrial, apareixent una oligarquia financera.
- 3) Exportació de capitals a les colònies i països dependents.
- 4) Formació d'associacions internacionals de capitalistes que es reparteixen l'economia mundial.
- 5) Repartiment del món entre les principals potències capitalistes.

Per a Lenin, l'imperialisme, d'alguna manera era l'avantsala de la revolució proletària, perquè incrementava les contradiccions del capitalisme, i perquè, d'alguna manera, suposava ja una certa socialització dels mitjans de producció, tal com es comprova en el fet que les propietaris de les empreses monopolistes ja no són empresaris individuals, sinó juntes d'accionistes.

6. Reformisme o Revolució versus Reformisme i Revolució

En vida de Lenin, molts dels dirigents sindicals i socialistes que estaven immersos en plena deriva reformista i oportunista, li atribuïen que només es preocupava per quimeres revolucionàries, i no en la millora de les condicions de vida dels treballadors. Lenin, i els seus seguidors respondran davant aquestes acusacions de la següent manera:

a) Ells no renunciaven a la lluita per les reformes, les consideraven molt important, perquè del que es tractava era de millorar les condicions de vida de la població.

b) No obstant això, aquestes no podien ser l'objectiu últim, perquè les millores que poden aconseguir-se hui, seran sense cap gènere de dubtes llevats demà (a través d'una crisi econòmica, d'una derrota sindical, etc.)

c) A això s'afegia a més que les úniques lluites reformistes que es guanyaven eren aquelles que eren dirigides per persones amb fortes conviccions combatives i revolucionàries, no per tímids reformistes.

d) Dins del pla de la consecució de la societat socialista, la lluita per les reformes són importantíssimes, perquè van permetent la conscienciació dels treballadors i perfeccionant la seua organització. Això entraria dins de la llei dialèctica esmentada més amunt del canvi quantitatiu i salt qualitatiu.

7. El Partit Comunista

Amb el que portem referit, es fa més que evident que Lenin era partidari de l'organització obrera. Mostrant-se contrari a l'espontaneisme. Les raons a aquesta oposició serien:

- Només l'organització crea consciència social i de classe. Marcant els objectius a curt, mitjà i llarg termini.
- Sense organització, els treballadors l'única cosa que serien capaces de crear seria consciència sindical. Com s'ha esmentat més amunt, la consciència socialista només li arriba al proletariat a partir de l'aportació de sectors intel·lectuals, tinguem en compte que les condicions de vida dels treballadors no permet l'estudi i l'anàlisi detallada de la realitat social. El millor vehicle per a poder realitzar aqueixos estudis és a través de l'organització, mostrant de manera pedagògica a la classe treballadora la realitat de la seua existència a la llum de les contradiccions del capitalisme, així les masses obreres és com adquireixen consciència socialista. Si no existira aqueixa organització, les capes socials subalternes estarien a la mercè de l'aparell ideològic burgès.
- L'organització permet coordinar les diferents lluites, evitant la seua dispersió, i recopilant molt millor els diferents aprenentatges, evitant que caiguen en l'oblit.
- Igualment, l'organització, permet planificar les diverses lluites de masses (vaga, manifestació, eleccions, etc.), actuaria com una cosa similar a un estat major d'un exèrcit.

L'organització que proposa Lenin és el Partit Comunista, que estaria integrat per "intel·lectuals" revolucionaris, la qual cosa en el llenguatge tradicional es denominava com a quadres. Persones, formades pel partit, que intentaren crear organismes de poder popular: seccions sindicals, associacions de veïns, moviments feministes, assemblees populars, etc. En elles, intenten portar la línia del partit, i al seu torn, portaven al partit els interessos dels diferents organismes de poder popular perquè trobaren la seua expressió en la línia d'actuació del partit, intentant expressar els interessos del poble treballador, i mostrant de manera pedagògica a les masses les raons dels fets polítics i socials, així com el perquè de la seua situació. La creació d'aquests organismes és fonamental en la pràctica comunista, perquè ells seran les que en una última instància superen als organismes de l'estat burgès, creant la democràcia socialista, i la participació de la societat en la gestió de l'economia i de l'estat. És el que Lenin va definir com la dictadura del proletariat.

Aquests quadres, evidentment, havien d'estar molt vinculats a les masses, donant exemple i sent molt sensibles a les seues expectatives i desitjos. Vindrien a suposar l'avantguarda del proletariat i del moviment revolucionari. Evidentment, amb aquesta concepció, el partit en si havia de ser una estructura tancada, a diferència de les organitzacions de masses que pivotaven entorn d'ell que estaven totalment obertes a la majoria social. Per contra en el partit es buscava l'homogeneïtat ideològica i de pas, si fos necessari, el pas fàcil a la clandestinitat.

8. El centralisme democràtic.

El mètode proposat per Lenin, per al funcionament del partit comunista, és el del centralisme democràtic. És un tema aquest interessant, i molt poc aclarit al llarg del segle XX. A més, en un primer moment pot semblar fins a contradictori en els seus propis termes. Com alguna cosa que és democràtic pot ser centralista?

Aquest concepte el desenvolupa Lenin estudiant les diverses formes d'organització que s'han anat donant al llarg de la història del moviment obrer. Intenta evitar el assemblearisme d'una banda, i per un altre l'autoritarisme de les elits dels partits de la II Internacional. El primer responsable de la falta d'operativitat i del repartiment de responsabilitats i tasques. El segon causa de la falta de control per part de les bases sindicals i polítiques dels dirigents venuts al reformisme i al socialchouvinisme. Lenin, fidel al principi de la dialèctica materialista, realitzarà la síntesi dialèctica entre tots dos sistemes.

D'aquesta manera, crearà un sistema d'organització original. En ella, l'important és l'assemblea dels militants. Aquesta nomenarà entre els seus membres a un comitè els membres del qual seran responsables de diferents funcions, i com a col·lectiu de la direcció política d'aquesta, podent ser destituït en qualsevol moment si la majoria així ho acorda. Paral·lel a això, els representants de les diferents assemblees que configuren el partit nomenaran els diferents òrgans superiors de coordinació i govern del partit. L'òrgan màxim seria el congrés nacional, format per representants de les diferents assemblees, que nomenaria a un comitè central que tindria el govern del partit durant un temps estipulat. Aquest poder no és gratuït, doncs al cap d'aqueix temps hauran de respondre de la seua actuació, a més, de no poder saltar-se els estatuts i els acords que s'acordaren en el congrés.

Per tant a aquesta estructura se li unia una filosofia de treball, per la qual ningú pot saltar-se els acords establits per la majoria congressual. Acords que eren adoptats dins del màxim marge de democràcia i llibertat d'expressió, però que una vegada eren establits ningú, siga qui siga, podria saltar-li'l, tenint l'obligació de defensar-los públicament, o almenys de no atacar-los, encara que a nivell individual no els poguera compartir.

La línia anava de baix a dalt, en ser elegits els càrrecs de direcció i els acords per la majoria de les assemblees i/o per la majoria dels seus representants. I en haver d'explicar les seues actuacions els dirigents davant les seues bases i/o òrgans de representació. Igualment, també anava de dalt cap avall, en haver de complir tots els militants sense excepció les decisions de la majoria, i els òrgans inferiors les ordres dels òrgans superiors, sempre que no contradigueren els acords majoritaris, els estatuts i la legalitat del partit.

9. Qüestió nacional i colonial

En les dècades finals del segle XIX, els principals dirigents del Partit Bolxevic, i per tant Lenin, es van veure embolicats en un interessant debat amb altres personalitats del moviment socialdemòcrata internacional sobre la qüestió nacional i imperialista. Els ideòlegs de l'oportunisme de dretes en tractar aquesta temàtica la centraven única i exclusivament a les nacions sense estat d'Europa, obviant les cruels realitats colonials. En aquest sentit, el màxim que es reconeixia a les nacions oprimides d'Europa era el dret a l'autonomia, i en alguns casos, com a molt, l'autonomia cultural. Sota aquesta idea, l'única cosa que es donava era el dret al fet que la nació tinguera les seues institucions culturals, deixant el poder polític en mans de la nació dominant. Així, a més, podien arribar a justificar-se annexions, com la de Bòsnia i Hercegovina per part de l'imperi austro-hongarés en 1908, total si es respectava un mínim de dret d'autonomia o el d'autonomia cultural, bé poc importava a quin imperi o estat s'enquadrara aqueixa nació.

Al mateix temps, altres autors pensaran que el nacionalisme era una cosa clarament burgesa, una forma d'alienació per part de les oligarquies, ja fora en les nacions oprimides o en les nacions opressoras, per a aconseguir els seus objectius i desviar a les capes treballadores dels seus interessos i objectius. No obstant això, amb el leninisme, es canviarà aquesta percepció:

1r L'opressió nacional no sols afecta a la burgesia, sinó també als obrers. De fet li és més perjudicial a aquests que a la classe burgesa, perquè les restriccions a l'ús de la seua llengua materna i als seus esquemes antropològics poden retardar la seua presa de consciència i la seua organització en la defensa dels seus drets laborals, socials i polítics.

2n En conseqüència, el moviment obrer d'una nacionalitat oprimida hauria de donar suport a aquells aspectes que les burgesies nacionalistes proposen que siguin democràtics, i que els beneficie com a classe treballadora. Ara bé, ha de rebutjar aquells altres que vagen en contra d'ells i els indisposen contra els obrers d'altres nacionalitats, evitant el xovinisme i la xenofòbia.

3r Els obrers de les nacionalitats dominants han de donar suport a aquestes reivindicacions nacionalistes, perquè en cas contrari estarien fent costat a la seua burgesia i indisposant-se contra la classe obrera de les nacions oprimides. Així es trencaria el principi de l'internacionalisme proletari, i s'estaria servint als interessos del capitalisme més que als de la classe obrera.

4t El moviment obrer ha de defensar el dret a l'autodeterminació, perquè és el just i servirà per a mantindre la unitat dels obrers per damunt de les nacionalitats. Aquelles nacions que democràticament trien romandre en un estat plurinacional han de ser tractades en igualtat de condicions, amb tots els seus drets nacionals reconeguts (ús de llengua, religió, folklore, autogovern, etc.)

5é Les nacions són un producte històric de l'ascens del capitalisme. Ara bé, no sorgeixen del no-res, sinó de processos històrics de llarg termini. La defensa d'una nacionalitat no necessàriament és una cosa burgesa, perquè segons les

circumstàncies pot obeir als interessos dels obrers i el conjunt del Poble Treballador.

6é La qüestió nacional a Europa quedava lligada a la qüestió colonial, entenent-se que era obligació dels moviments proletaris dels països del centre capitalista el fer costat als moviments d'alliberament de les colònies. És més, la necessitat d'enderrocar al capitalisme implicava l'aliança entre tots dos tipus de moviments, sempre que els moviments d'emancipació de les colònies comportaren l'afebliment del sistema capitalista i imperialista.

7é Aquesta col·laboració entre tots dos moviments és un requisit imprescindible per a la creació d'una economia socialista mundial. D'ací es deriven dues tendències en la qüestió nacional: la tendència a crear estats independents i lliures de l'opressió nacional i colonial, i d'altra banda la tendència a l'acostament econòmic entre les nacions, causat per l'aparició d'un mercat i una economia mundial. Per al capitalisme imperialista resoldre aquesta contradicció és una cosa impossible, perquè aposta per la guerra, la conquesta i la subjecció nacional. No obstant això, per al leninisme és més que possible, perquè aposta per la unió voluntària i el lliure consentiment entre les nacions. En el fons, s'està apostant a llarg termini per unions polítiques supranacionals, que arriben a abastar al conjunt planetari. Però per a aconseguir això, és necessari educar al proletariat de les nacions dominants en el dret d'autodeterminació de les nacions oprimides.

10. La qüestió sobre els llauradors.

Els partits socialistes occidentals en línies generals miraven a bastant desdeny a la realitat llauradora de l'època. No tant a la realitat jornalera, que allí on es donava s'entenia com la branca llauradora de la classe obrera en el camp, com a la d'elements semiproletaris i petits i mitjans llauradors. Aquest desdeny i falta de treball teòric respecte a aquestes capes es devia a una confluència de factors. La primera la tenim en l'enorme influx que sobre aquest sector de la població havia exercit la burgesia liberal al llarg del tot el segle XIX. D'alguna o una altra manera se la considerava una reserva i un aliat de les classes dominants capitalistes. Malgrat que les seues condicions de vida no eren precisament fàcils a causa de l'explotació indirecta que sobre les mateixes estaven realitzant els monopolis. Amb aquesta actitud l'esquerra europea per descomptat estava entregant a aquesta capa social, que en molts països europeus, especialment de l'Europa oriental, era molt majoritària, en braços de la reacció i de les burgesies financeres i terratinents. En el fons, aquest desdeny del qual parlem el que amagava era la falta d'interés per part dels dirigents reformistes de la II Internacional a aconseguir el poder per a realitzar el trànsit al socialisme, al no intentar atraure a aquests elements llauradors cap a l'aliança amb la classe obrera.

Lenin i els bolxevics ràpidament s'adonaran d'això, i comprenen la necessitat de guanyar a aquests sectors a la unitat d'acció amb el proletariat. Per a això, faran seues les seues reivindicacions de reforma agrària i repartiment de terres, i

protecció de les seues propietats a través de mecanismes públics (banca pública, vies de comercialització que asseguraren els seus guanys, assessorament tècnic, etc.) que frenen a les ànsies d'acaparament de terres dels grans terratinents. És més, després de véncer en la guerra civil, que es va deslligar després del triomf de la revolució, en els començaments de la NEP, un dels plantejaments del govern bolxevic, sota la direcció de Lenin, serà el respecte a les propietats agràries d'aquests petits i mitjans propietaris llauradors i, encara que s'intentaria anar-los convencent perquè les integraren en les explotacions col·lectives i públiques de la nova societat, mai els serien arrabassades per la força i de manera hostil. Ells mateixos, per les bones, en comprovar que tenien més a guanyar que perdre, ho farien.

Aquesta seria la base de l'aliança obrer-llauradora, pas que va resultar necessari i ineludible per al triomf de la revolució d'octubre de 1917 i la victòria en la posterior guerra civil.

11. Davant el fet religiós.

Com acabem de veure en l'apartat anterior, Lenin abans de res busca la unitat de la classe obrera, i entorn a ella del conjunt de capes oprimides pel capitalisme que, no per això són assalariats (semiproletaris, artesans, petits i mitjans propietaris, etc.) A partir d'aquesta premissa és com Lenin tracta el fet religiós. Lenin, com a bon marxista, considera a la religió com una cosa nociva per a la consciència humana. Des d'aquest punt de vista, és un pensador consegüentment materialista. Ara bé, és conscient de l'enorme càrrega emocional que les idees religioses tenen per al creient, i sap que en ofendre els sentiments religiosos molts treballadors i masses llauradores s'allunyan de les idees revolucionàries i del partit obrer. A això s'uneix, que per a ell, com per a tots els seguidors de les idees de Marx, la religió no és el mal principal, sinó un reflex de l'explotació, l'alienació i la misèria que genera el capitalisme. Per tant, en acabar amb la misèria, l'explotació, l'alienació i el contrasentit de la vida que genera el capitalisme i la societat de classes també s'acabaran els condicionants socials que donen lloc a l'existència de la religió. Som conscients que moltes persones, incloent a moltes personalitats d'esquerres, poden posar objeccions a aquests plantejaments de Lenin ben fonamentades. No obstant això, no és aqueix el tema a tractar ací, tema que excedeix amb escreix els objectius d'aquest document. El nostre objectiu és plasmar les aportacions filosòfiques i polítiques del gran revolucionari rus, i assenyalar les seues aplicacions pràctiques. Aplicacions que en la nostra opinió poden ser molt útils a l'esquerra actual. Doncs bé, partint d'aqueixos dos plantejaments del pensament leninià es plantegen les diverses línies d'actuació en aquest sentit:

1. La religió ha de ser un assumpte privat. Aquest té dues conseqüències pràctiques. La primera que tot ésser humà té el dret de professar la confessió religiosa que li plaga, així com el de no confessar cap. A més aquest dret ha d'estar garantit pels poders públics.

2. Separació església/estat. Si la religió és un assumpte privat, es fa evident per tant que l'estat no pot beneficiar a cap confessió religiosa privilegiant-la enfront d'unes altres. Això a més indisposaria a creients d'altres religions o a persones agnòstiques o atees enfront de les institucions públiques.

3. S'ha de polemitzar amb les cosmovisions religioses, però sempre dins d'uns límits que no ofenguen als creients, en cas contrari poden girar a la reacció. L'important és la unió dels obrers i del poble treballador, la seua unió en la lluita per millors condicions de vida i pel socialisme, sense importar les seues creences o increences. A més, el partit obrer ha d'estar obert a persones de qualsevol religió, tota ajuda per a lluitar pels drets econòmics i socials i per les llibertats sempre és poca, fins i tot en determinats països i moments amb religiosos, l'important és que assumisquen el programa del partit i no perjudiquen amb les seues accions a l'organització. Una altra cosa diferent és permetre que teòrics impregnen de conceptes religiosos o místics la ideologia del partit, això sí que és veritat que en opinió de Lenin és quelcom que no es pot permetre.

4. El partit en la seua labor política i d'organització de les masses, ha de desemmascarar les accions de les organitzacions religioses que servisquen per a secundar i legitimar a les classes dominants.

5. Igualment, ha d'anar amb compte de donar suport a accions anticlericals i/o antireligioses de governs o partits burgesos, que intenten desviar al proletariat de la lluita pels seus drets cap a posicionaments anticlericals ideològics burgesos que els desvien d'aqueixes finalitats.

6. Quan s'establisca el poder soviètic, a i més concretament a partir de 1922, veiem com les institucions públiques intenten difondre una cultura filosòfica de cort científica que intenta respondre preguntes i qüestions que fins al moment només intentava respondre les diferents religions que existien en territori soviètic, també veurem la separació església/estat. No obstant això, no es produirà cap persecució religiosa i es permetrà que els creients seguisquen amb les seues pràctiques.

Amb aquests principis, els bolxevics van aconseguir que moltes persones amb fortes conviccions religioses, donaren suport a la causa de la revolució i del socialisme, aconseguint una àmplia majoria social amb la qual imposar-se a la reacció.

12. Estratègia i tàctica.

Una altra aportació de Lenin i dels seus seguidors serà els seus estudis i anàlisis sobre tàctica i estratègia. Normal, tenint en compte el context revolucionari que els va tocar viure. Durant el període de la II Internacional, el moviment socialista, entossudit en la labor reformista, a penes va tocar aquests aspectes. Per contra, Lenin i els bolxevics deixaran una àmplia labor teòrica respecte al mateix.

La seua principal aportació en aquesta matèria estarà en la distinció, presa del món militar, entre estratègia i tàctica. Per estratègia s'entendria el determinar la direcció del colp principal del proletariat, prenent per base l'etapa en la qual es

troba en aqueix moment la revolució, en elaborar el corresponent pla de disposició de les forces revolucionàries (de les reserves principals i secundàries), i en lluitar per dur a terme aquest pla a tot el llarg de l'etapa donada.

Per tàctica consistiria el determinar la línia de conducta del proletariat durant un període relativament curt de flux o reflux del moviment, d'ascens o descens de la revolució. Serien els objectius i els moviments a curt termini, subordinats d'alguna manera o un altre, als objectius estratègics, planificats a més llarg termini.

En la direcció estratègica cal conèixer el tipus de reserves amb les quals es compta:

A) Directes: llauradors i capes intermèdies del país; proletariat dels països veïns; el moviment revolucionari de les colònies i dels països dependents.

B) Indirectes: Contradiccions i conflictes entre les classes no proletàries del propi país; contradiccions, conflictes i guerres entre els estats capitalistes hostils a l'estat obrer.

La missió de la direcció estratègica consisteix a saber utilitzar encertadament totes aquestes reserves, per a aconseguir l'objectiu fonamental de la revolució en cada etapa del seu desenvolupament, per a aconseguir-lo s'han de seguir les següents pautes:

- Concentrar contra el punt més vulnerable de l'adversari les principals forces de la revolució en el moment decisiu, quan la revolució ha madurat ja, quan l'ofensiva marxa a tot vapor, quan la insurrecció truca a la porta i quan l'acostar les reserves a l'avantguarda és una condició decisiva d'èxit. Tot això amb decisió i sense vacil·lacions.

- Descarregar el colp decisiu quan la crisi ha arribat ja al seu punt culminant, quan l'avantguarda està disposada a lluitar fins a la fi, quan la reserva està disposada a fer costat a l'avantguarda i el desconcert en les files de l'enemic ha aconseguit ja el seu grau màxim.

- Seguir fidelment el rumb pres, per damunt de totes i cadascuna de les dificultats i complicacions que s'interposen en el camí cap a la fi perseguida. Això és necessari perquè l'avantguarda no perda de vista l'objectiu fonamental de la lluita i perquè les masses, que marxen cap a aqueix objectiu i s'esforcen per agrupar-se entorn de l'avantguarda, no es desvien del camí.

- Saber maniobrar amb les reserves en vistes a un replegament ordenat quan l'enemic és fort, quan la retirada és inevitable, quan se sap per endavant que no convé acceptar el combat que pretén imposar-nos l'enemic.

La missió de la direcció tàctica consisteix a dominar totes les formes de lluita i d'organització del proletariat i a assegurar el seu ús encertat per a aconseguir, tenint en compte la correlació de forces existents, el màxim resultat necessari per a la preparació de l'èxit estratègic. Per a això s'han de complir les següents condicions:

- Posar en primer pla precisament les formes de lluita i d'organització que millor corresponguen a les condicions de flux i de reflux del moviment en el moment donat i que faciliten i permeten conduir a les masses a posicions revolucionàries, incorporar a milions de persones al capdavant de la revolució i distribuir-los en aquests fronts. El que importa no és que l'avantguarda s'adone de la impossibilitat de mantindre l'antic ordre de coses i de la inevitabilitat del seu derrocament. El que importa és que les masses, milions de persones, compreguen aqueixa inevitabilitat i es mostren disposades a fer costat a l'avantguarda.

- Trobar a cada moment donat, en la cadena de processos, la baula particular que permeta, aferrant-se a ell, subjectar tota la cadena i preparar les condicions per a obtenir l'èxit estratègic. Es tracta de destacar, entre les tasques que se li plantegen al partit, precisament la tasca immediata la solució de la qual constitueix el punt central i el compliment del qual garanteix la felicitat solució de les altres tasques immediates.

Per a encertar en aquests passos, és necessari conèixer molt bé les circumstàncies que es donen en el moment. El que Lenin anomenava com a conjuntura. Per a això es necessita una anàlisi molt encertada de les diferents realitats concretes.

Des d'aquest punt de vista, dóna suport el leninisme a pactes amb la burgesia o reformes? La resposta és que sí, sempre que servisquen per a la consecució dels objectius revolucionaris, i no la seua venda. Pactes que poden servir per a dividir al camp burgés, o per a fer avançar les posicions d'organització i consciència dels treballadors.

13. La dictadura del proletariat

El concepte de dictadura del proletariat és un altre terme, al costat del de centralisme democràtic, també que ha generat moltes suspicàcies i malentesos al llarg del segle XX. Per a entendre-ho, hem de tindre sempre en compte quina era la concepció que de l'Estat tenia Lenin, que no és res més que la pròpia del marxisme. Per al corrent ideològic que ens ocupa, l'Estat és una arma de dominació de les classes dominants. Així, per molt democràtic que intente presentar-se un Estat burgés, en el fons sempre serà una arma d'opressió per part de la classe burgesa enfront del poble treballador, malgrat la imatge que pretenga de neutralitat i defensor del "bé comú" i del "interés general". En realitat les preteses democràcies burgeses no serien res més que "dictadures de la burgesia" sobre el conjunt social.

A aquesta idea, Lenin oposa la idea de "dictadura del proletariat". Seria un règim, que iniciaria el trànsit del capitalisme al comunisme, la qual cosa Marx i Engels van denominar com a socialisme. En ell, es destruiria l'Estat burgés, que només ha servit als interessos de la burgesia, i que evidentment es regiraria contra la triomfant revolució proletària. I seria substituït per un semiestat proletari.

Ací cal preguntar-se com, si la teoria marxista entén a l'Estat com un instrument d'opressió, Lenin pensa que han de mantindre's unes mínimes estructures estatals. La resposta és simple, perquè aqueix estat semiproletari ja no serveix a la burgesia,

si no al poble treballador, impedit a la burgesia defensar els seus interessos, exercint la repressió necessària cap a ella. Ara bé, aqueix semiestat proletari, pese al nom, seria el règim polític més democràtic que fins a aqueix moment hauria existit en la història, on milions de persones exercirien el control de l'administració estatal, social i econòmica com fins a aqueix moment mai s'haguera fet, i on els funcionaris serien els estrictament necessaris, sempre sota el control democràtic de les classes populars.

Per què raó és necessari reprimir a la burgesia durant l'etapa del socialisme, prèvia al comunisme? Doncs per la senzilla raó que intentaran recuperar el poder polític, econòmic i social, per a això compten amb les següents armes:

- En la força del capital internacional i la solidesa dels vincles internacionals de la burgesia.
- Durant molt de temps després de la revolució, els explotadors continuen conservant moltes i enormes avantatges efectius: diners, béns mobles, hàbits i organització, coneixements dels secrets de l'administració de l'estat, una instrucció més elevada i intimitat amb l'alt personal tècnic (que viu i pensa en burgés), i els queda una experiència molt superior en el coneixement de l'art militar, etc.
- També els queda la força del costum, especialment en la xicoteta producció.

Com podem comprovar, la fase de la dictadura del proletariat, no pot ser efímera, perquè implica enormes transformacions socials que poden necessitar dècades i dècades. Màximament quan no és possible aconseguir a colp de decret que les grans masses socials puguen adoptar els hàbits i costums necessaris que permeten l'òptim funcionament de la nova societat.

No obstant això, és una forma estatal en extinció, doncs a mesura que avança la gestió i l'administració de l'economia i la societat pel conjunt de la població, i a mesura que se supere la divisió entre treball intel·lectual i manual, -principal causa de la divisió social-, a causa del fort increment productiu, aniran desapareixent les classes socials, i per tant no hi haurà cap col·lectiu al qual reprimir, no fent cap falta les formes estatals.

Quina serà la forma política de la dictadura del proletariat? Per a Lenin i els bolxevics aquesta clar, els soviets, que al seu torn s'estructuren en un Soviet Suprem amb els representants de cadascun d'ells, una assemblea que acapararia el poder executiu i legislatiu, de la qual es nomenaria el govern, havent de respondre davant aquesta. Aquesta estructura política, està en contacte permanent amb els seus representats, havent de portar les seues iniciatives a debats i a legislar, i on els representants poden ser destituïts en qualsevol moment.

- **Bibliografía**

- Academia de Ciencias de la URSS: Manual de marxismo-leninismo. Engels: Anti-Duhring. Ediciones Ibéricas. Madrid, 2012.
- Fontana, Josep: Introducción al estudio de la historia. Crítica. Barcelona, 1999.
- G.V, Pablo: Infantilismo de "izquierda": un golpe bajo contra el socialismo científico. <https://www.rebellion.org/docs/40339.pdf>
- Instituto de Ateísmo Científico de la Academia de las Ciencias Sociales de la URSS: El ateísmo científico. Ediciones Júcar. Madrid, 1983.
- Lenin: Acerca de algunas particularidades del desarrollo del marxismo. [http://www.marx2mao.com/M2M\(SP\)/Lenin\(SP\)/HDM10s.html](http://www.marx2mao.com/M2M(SP)/Lenin(SP)/HDM10s.html)
- Lenin: Actitud del partido obrero hacia la religión. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1900s/1909reli.htm>
- Lenin: Aventurerismo revolucionario. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1902/agosto/001.htm>
- Lenin: Cuadernos filosóficos (la dialéctica de Hegel). Martínez Roca. Barcelona, 1976.
- Lenin: El contenido económico del populismo. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1894/struve/index.htm>
- Lenin: El derecho de las naciones a la autodeterminación. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1910s/derech.htm>
- Lenin: El estado y la revolución. Alianza Editorial. Madrid, 2006.
- Lenin: El imperialismo, fase superior del capitalismo. Fundación Federico Engels. Madrid, 2007.
- Lenin: El imperialismo y la escisión del socialismo. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1910s/10-1916.htm>
- Lenin: El oportunismo y la bancarrota de la II Internacional. http://laberinto.uma.es/index.php?option=com_content&view=article&id=420:lenin&catid=110:clasicos-de-actualidad&Itemid=68
- Lenin: La enfermedad infantil del "izquierdismo" en el Comunismo. Centro de Estudios Socialistas. México, 2014.
- Lenin: Materialismo y empiriocriticismo. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1908/mye/index.htm>
- Lenin: Marxismo y reformismo. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1910s/12-ix-13.htm>
- Lenin: Marxismo y revisionismo. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1900s/3-iii-08.htm>
- Lenin. Nuestro programa. <https://www.marxists.org/espanol/lenin/obras/1890s/1899np.htm>
- Lenin: ¿Qué hacer? De Barris. Barcelona, 2000.
- Lenin: Quiénes son los amigos del pueblo y como luchan contra los socialdemócratas. https://proletarios.org/books/Lenin-Quienes_son_los_amigos_del_pueblo.pdf
- Lenin: Obras escogidas: Tomo 1. Templando el Acero. 2014.
- Lenin: Obras escogidas: Tomo 2. Templando el Acero. 2014.
- Lenin: Obras escogidas: Tomo 3. Templando el Acero. 2014.
- Rojo, Alberto: Manual de marxismo-leninismo. 1996.
- Stalin: El marxismo y la cuestión nacional. <https://www.marxists.org/espanol/stalin/1910s/vie1913.htm>
- Stalin: Los fundamentos del leninismo. University Press of the Pacific. Honolulu, 2005.
- Vilar, Pierre: Iniciación al vocabulario del análisis histórico. Crítica. Barcelona, 1999.
- Woods, Alan: El marxismo y la religión. <https://www.marxist.com/el-marxismo-y-la-religion.htm>